

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Jaunie modeļi darba vidē balstītas mācīšanās un mācekļības integrēšanai profesionālās izglītības sistēmās

Projekta partneri: Šī publikācija sagatavota ar NewWBL projekta partneru palīdzību: Slovēnijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (GZS), Slovēnijas Profesionālās izglītības institūts (CPI), SIA Rietumkrasta izglītība WinNova, Somija, Valsts Izglītības satura centrs (VISC), Latvija, Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK), Dobričas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Bulgārija, Blagoevgradas reģiona Izglītības inspekcija, Bulgārija, Vācijas Profesionālās izglītības un apmācības federālais institūts (BIBB), ITPIO - Personāla mācību centrs, Bulgārija

Atruna: Šo publikāciju ir sagatavojuši NewWBL projekta partneri, un tā ne vienmēr atspoguļo oficiālo Eiropas Savienības/ERASMUS+ Programmas viedokli. Neviena no Eiropas Savienības/ERASMUS+ Programmas institūcijām vai struktūrām, kā arī neviena persona, kas darbojas pati par sevi, nav atbildīga par šajā materiālā ietvertās informācijas izmantošanu.

Publikācija pieejama elektroniski: <http://newwbl.eu/>

IEVADS

Gandrīz visas Austrumeiropas valstis šobrīd veic nepieciešamās izmaiņas normatīvajos aktos, lai veiktu pāreju no skolā balstītas mācību sistēmas uz darba vidē balstītu (DVB) sistēmu. Reformu procesu veicinājuši vairāki faktori, tādi kā spiediens no biznesa vides saistībā ar augstāku jauniešu nodarbinātību, kā arī valdību sapratne, ka darba vidē īstenota profesionālā izglītība, it īpaši mācību prakse un DVB, palielina profesionālās izglītības kvalitāti un pievilcību, kā arī palīdz samazināt jauniešu bezdarbu.

Projekts "Darba vidē balstītu mācību jaunie modeļi" (turpmāk - NewWBL) tika veidots pirms reformu uzsākšanas profesionālā izglītībā Austrumeiropā, un ir kā atbilde uz izaicinājumiem, kas radušies reformu procesā un atbalsta jauno politisko virzību trīs Austrumeiropas valstīs: Bulgārijā, Latvijā un Slovēnijā. Lai gan normatīvais regulējums ir izveidots pavisam nesen, šīs valstis sastopas ar izaicinājumiem izveidot struktūras un sadarbību, kas veicinātu mācību prakšu un DVB ieviešanu praksē.

Skolā balstītajās profesionālās izglītības sistēmās uzņēmumi un to pārstāvošās organizācijas profesionālās izglītības nodrošināšanā līdz šim bieži vien ir iesaistījušās tikai formāli un nepietiekami. Viņu loma un atbildība ir definēta no jauna. Šis process nav viegls un tā virzībai nepieciešams, lai Austrumeiropas valstu profesionālās izglītības pārstāvji atrod rīcības modeļus, kas nodrošina veiksmīgu DVB ieviešanu.

Darba vidē balstītas mācības ir bijusi un joprojām tiek uzskatīta par vienu no visefektīvākajām mācību formām, lai jaunieši apgūtu prasmes un profesionālā izglītība sagatavotu labus speciālistus darba tirgum. Vispārējais projekta mērķis bija izvērtēt DVB pieejas no industrijas skatupunkta, noteikt finanšu un juridisko ietvaru, kurā darbojas DVB, un izveidot jaunus DVB modeļus, kas atbild uz esošajiem un nākotnes izaicinājumiem. Šī publikācija iepazīstina ar projektā izstrādātajiem trim modeļiem, kuru mērķis ir veicināt DVB un mācekļības ieviešanu Austrumeiropas valstīs.

Grita Akermana, NewWBL projekta vadītāja

Satura rādītājs

1. Izaicinājumi.....	5
2. Modeļu izstrādāšanas metodika	7
3. Modeļi	10
4. Kosavilkums.....	19

1. Izaicinājumi

Par ko uztraucas biznesa pasaule Austrumeiropas valstīs?

Vairākus gadus ilgā pieredze pierādīja, ka esošās sistēmas vai normatīvais regulējums Austrumeiropā neveicināja darba devēju un viņu pārstāvošo organizāciju piedalīšanos DVB. Profesionālās izglītības iestādes saskārās ar grūtībām nodrošināt modernu aprīkojumu, izejmateriālus, ko uzņēmumi izmanto savām darba vajadzībām, tādēļ profesionālās izglītības absolventiem bieži vien trūka darba tirgum nepieciešamu prasmju. Profesionālās izglītības absolventiem trūka gan profesionālās prasmes, gan arī citas svarīgas prasmes, ko iespējams iegūt vienīgi strādājot reālā darba vidē.

Uzņēmumi redzēja nepieciešamību profesionālās izglītības audzēkņiem pavadīt vairāk laika uzņēmumos reālā darba vidē. Pēdējos gados dialogs Austrumeiropā starp profesionālās izglītības iestādēm un darba devējiem, un viņu pārstāvniecības organizācijām ir kļuvis daudz intensīvāks un nozīmīgāks. Tomēr neapmierinātība ar profesionālās izglītības sistēmu nebūt nenozīmē, ka biznesa pasaule dod viennozīmīgu priekšroku DVB. Ar DVB ieviešanu darba devēji sev redz jaunas izmaksas un pienākumus: darba vietas nodrošināšana un personāls, kas strādā ar mācekļiem, papildus juridiskās prasības un administratīvais slogs, atalgojums mācekļiem utt. Dažās valstīs nav skaidrs, kāds ir mācekļa juridiskais statuss, un kāda tieši būs darba devēju loma, kad tiks definēti darba pienākumi, nosacījumi un izmaksas.

Izaicinājums: Nodrošināt atbilstošu profesionālās izglītības sistēmas atbildes reakciju uz darba tirgū nepieciešamām kvalifikācijām, zināšanām, prasmēm un kompetencēm profesionālās izglītības absolventiem.

Darba devēji bieži vien nav apmierināti ar profesionālās izglītības absolventu zināšanām, prasmēm un kompetencēm. Vēl jo vairāk, profesionālās izglītības iestādes bieži vien māca izglītojamās profesijās, kas nav nepieciešamas. Turklāt nav radīta efektīva sistēma, kā identificēt esošās un nākotnē nepieciešamās kvalifikācijas un prasmes. Karjeras atbalsts sākas par vēlu, un tas ir pārāk maz integrēts izglītības sistēmās, it īpaši profesionālajā izglītībā, pamatojoties uz pieņēmumu, ka profesionālās izglītības audzēkņi ir jau izdarījuši savu izvēli.

Izaicinājums: Uzlabot DVB un profesionālās izglītības informācijas pieejamību un pievilcību skolēnu, vecāku un uzņēmēju vidū.

Lai gan DVB un mācekļība pēdējos gados atrodas politiskajā dienas kārtībā, vēl joprojām pietrūkst informācijas par DVB un mācekļību. Šis fakts uztrauc uzņēmumus, it īpaši mazos un vidējos uzņēmumus (MVU) un uzņēmumus no mazāk apdzīvotām vietām, kā arī skolēnus un vecākus. Viņiem nav informācijas par to, kas ir DVB un mācekļība (kā tā atšķiras no iepriekšējām praksēm), par to, kādas iespējas tā sniedz uzņēmumiem. Profesionālai izglītībai ir slikta reputācija, un maz jauniešu izvēlas to savai profesionālajai karjerai. Nav pieejama arī visaptveroša informācija par mācekļību un DVB.

Izaicinājums: Nodrošināt, ka DVB un mācekļība profesionālās izglītības sistēmā ir vienlīdzīga ar skolā balstīto profesionālo izglītību.

Mācekļība un DVB rada zināmu nenoteiktību veciem un jauniem spēlētājiem profesionālajā izglītībā. Profesionālās izglītības iestādēm ir īpaša loma DVB īstenošanā. Skolas sastopas ar

jaunu situāciju, ka tām savos pienākumos ir jādalās ar jauniem partneriem - uzņēmumiem. Šis solis ir vēl grūtāks, ja uzdevumi tiek dalīti un pārvietoti no publiskā uz privāto sektoru. Lielākās profesionālās izglītības iestāžu raizes ir, vai uzņēmumi spēs nodrošināt nepieciešamo praktisko mācību kvalitāti un atbalstu audzēknim.

Profesionālās izglītības iestāžu finansējums lielā mērā ir atkarīgs no profesionālās izglītības audzēkņu skaita un viņu mācību ilguma. Ar DVB un mācekļības ieviešanu, profesionālās izglītības audzēkņi pavadīs daudz vairāk laika ārpus izglītības iestādēm, tādējādi samazinot izglītības iestādēm pieejamo finansējumu par katru izglītojamo (mazāk mācību stundas skolā u.tml.). Šis finansiālais aspekts ietekmē profesionālās izglītības iestāžu vēlmi veicināt pāreju no skolā balstītām mācībām uz DVB balstītu profesionālās izglītības sistēmu.

DVB un mācekļībai trūkst atbalsta struktūru. Esošās profesionālās izglītības sistēmas ir veidotas uz skolā balstītu profesionālo izglītību. Darba devēju un viņu pārstāvošo organizāciju iesaiste ir aktīvāka nacionālā līmenī. Reģionālā līmenī šādu atbalsta struktūru nav un sadarbība starp profesionālās izglītības iestādēm un uzņēmumiem ir atkarīga no skolas iniciatīvas. Vēl jo vairāk, Austrumeiropā kameras un citas darba devēju organizācijas ir veidotas brīvprātīgi, un šobrīd ir atklāts jautājums par lomām un atbildībām, kāda tām tiek uzticēta no valdību puses.

Dažās valstīs politikas veidošanas līmenī nav arī stratēģiskas vīzijas par DVB un mācekļības izveidi un nākotni (nav izvirzīti konkrēti mērķi).

Izaicinājums: Nodrošināt DVB un mācekļības kvalitāti

Kā uzņēmumi varēs nodrošināt nepieciešamo praktisko mācību kvalitāti - tā ir viena no galvenajām profesionālās izglītības iestāžu raizēm. Darba devējiem nav atbalsta tīkla. It īpaši MVU būtu nepieciešams atbalsts, lai iesaistītos DVB un mācekļībā (atrast kandidātus, piedāvāt mācību vietas u.tml.) un nodrošinātu nepieciešamās mācības un kompetences DVB vadītājiem uzņēmumos, kā arī, lai pārbaudītu prasmes un veicinātu pieredzes apmaiņu ar citiem DVB iesaistītiem uzņēmumiem nozaru līmenī.

Šobrīd tiek gatavotas prasības DVB vadītājiem uzņēmumos. Dažās valstīs nekādas mācības netiek piedāvātas, bet ir arī valstis, kurās mācību nodrošināšana DVB vadītājiem uzņēmumos ir atsevišķa iniciatīva, kas tiek finansēta īstermiņā no valsts budžeta vai no ES fondiem, un tā bieži vien nav koordinēta nacionālā vai reģionālā līmenī.

Vēl joprojām atvērta problēma ir to prasmju pārbaude, kas iegūtas DVB un mācekļībā un, kā tā tiks organizēta, kā arī iesaistīto pušu atbildības sadalījums.

2. Modeļi

1.1. Modeļu intervences loģika

Runājot par izaicinājumiem, bija skaidrs, ka nav nepieciešams izstrādāt dažādus modeļus dažādām nozarēm vai reģioniem, taču galvenais izaicinājums bija atrast modeļus, kas veicinātu DVB un mācekļības integrāciju pašreizējā profesionālās izglītības sistēmā.

Trīs modeļi tika izstrādāti, izmantojot trīs dažādus intervences līmeņus:

Intervence operatīvajā līmenī (1. modelis)

Šis modelis ir balstīts uz esošo pieeju, mehānismiem un mijiedarbību starp visiem DVB un mācekļībā iesaistītajiem un to darbības efektivitāti. Tā ir situācija, kad profesionālā izglītība ir skolā balstīta izglītība, bet jāsāk ieviest DVB. Tika identificēti esošie trūkumi, nepilnības un vāja funkcionalitāte, un piedāvātas idejas un praktiskas dabas uzlabojumi. Papildus ierosinājumiem uzlabot esošo praksi, tika formulētas un aprakstītas arī jaunas pieejas, balstoties uz esošās prakses un DVB regulējumu. Izstrādātie priekšlikumi paredz intervenci operatīvajā līmenī, paturot prātā, ka izmaiņas esošajos likumdošanas noteikumos prasīs laiku. Tiek aprakstīta ieviešanas rezultātā sagaidāmā ietekme, uzsverot to, kas tieši kvalitatīvi un kvantitatīvi mainīsies salīdzinājumā ar pašreizējo situāciju un tās izaicinājumiem.

Ir paredzēts, ka šī modeļa ieviešanas laiks ir 1-3 gadi.

Intervence likumdošanas līmenī (2. modelis)

Šis modelis ir balstīts uz 1. modelī konstatētajiem atklājumiem un risinājumiem. Tas ierosina izmaiņas ilgākā laika periodā, kas ļautu pilnīgi integrēt mācekļību un DVB pašreizējā profesionālās izglītības sistēmā. Šajā modelī ir iekļauti arī priekšlikumi, kas prasa mainīt spēkā esošos normatīvos aktus un / vai radīt jaunus regulējumus DVB ieviešanas atbalstam.

2. modelis apvieno visus 1. modeļa piedāvātos risinājumus un atbilst tā tematiskajam ietvaram. Tas apraksta paredzēto ietekmi, kas rastos no ierosināto izmaiņu ieviešanas, uzsverot uzlabojumu kvalitatīvos un, ja iespējams, arī kvantitatīvos aspektus pēc 1. modeļa ieviešanas. Tajā ir ietvertas problēmas, kuru risinājumam vajadzīgs ilgāks laiks un pārmaiņas, kuras nebija iespējams atrisināt 1. modelī.

Šī modeļa īstenošanas ilgums ir aptuveni 4-5 gadi.

Ceļā uz nākotni (3. modelis)

Šis modelis piedāvā inovatīvu nākotnes redzējumu, kas nav atkarīgs no pašreizējās likumdošanas un normatīvā regulējuma. Tā ir iespēja ieteikt novatoriskus risinājumus, lai nākotnē DVB un mācekļība tiktu pilnībā integrētas profesionālajā izglītībā. 3. modelis ir balstīts

uz pieņemumu, ka 2. modelis tiks ieviests un ka tas pilnībā darbojas. Rekomendācijas paredz visu iesaistīto pušu saskaņotu darbību, kas nodrošina atbilstošu profesionālās izglītības sistēmas un it īpaši DVB reaģēšanu uz izmaiņām ekonomiskajā un sociālajā vidē nacionālajā un ES līmenī mainīgās ekonomikas kontekstā.

Šī modeļa ieviešanas laiks ir ilgāks par 5 gadiem.

Atbilstoši šai loģikai modeļu nosaukumi ir šādi:

1. modelis - gatavība uzsākt DVB/mācekļību
2. modelis - padarīt DVB/mācekļību veiksmīgu
3. modelis – DVB/mācekļības nākotnes veidošana

Modeļi labi parāda DVB/mācekļības attīstību un to integrēšanu profesionālās izglītības sistēmās. Atšķirīgs ir tikai valstu ātrums katrā tematiskajā jomā.

1.1. Modeļu tematiskās jomas

Tika noteiktas septiņas galvenās tematiskās jomas, kuras būtu nepieciešams uzlabot, lai veiksmīgi iekļautu DVB/mācekļību profesionālās izglītības sistēmā un piedāvātu nākotnes redzējumu:

1. Sociālo partneru iesaistīšana un tīklu izveide, lai radītu priekšnoteikumus DVB/mācekļības integrēšanai profesionālās izglītības sistēmā
2. Profesionālās izglītības politika DVB/mācekļības ieviešanai, integrācijai un turpmākai attīstībai
3. Efektīvu uzņēmumu atbalsta tīkla izveide, uzturēšana un darbība DVB/mācekļības īstenošanai
4. Kvalificētu prakšu vadītāju no skolām un uzņēmuma nodrošināšana DVB/mācekļībai, kā arī efektīva atbalsta nodrošināšana visiem dalībniekiem DVB plānošanā, organizēšanā un īstenošanā
5. Profesionālās izglītības sistēmas izveide atbilstoši darba tirgus vajadzībām
6. DVB/mācekļības integrācija karjeras izglītībā un labākas karjeras izglītības sistēmas izveidē
7. Uzlabot un pilnveidot DVB/mācekļības novērtēšanu

Dažiem izstrādātajiem priekšlikumiem ir vajadzīgs politikas atbalsts, dažiem ir nepieciešama politikas līmeņa risinājumi, bet citus var īstenot, iesaistot sociālos partnerus. Vissvarīgākās rekomendācijas, kas prasa iejaukšanos politikas līmenī, ir izklāstītas atsevišķā publikācijā "Politikas rekomendācijas darba vidē balstītu mācību un mācekļības integrācijai profesionālajā izglītībā".

Sekojošā sadaļa sniedz pārskatu par visiem modeļiem un tematiskajām jomām.

1.2. Pārskats par visiem modeļiem

<p>1. modelis - gatavība uzsākt DVB/mācekļību</p> <p><i>Šis modelis attiecas uz situāciju, kad profesionālā izglītība(PI) ir skolā balstīta, bet jāievieš DVB/ mācekļība. Šis modelis ir īstenojams laika periodā no vienu līdz trijiem gadiem, un tas galvenokārt ir vērsts uz pasākumiem, kurus var īstenot, neveicot izmaiņas normatīvajos aktos.</i></p>	<p>2. modelis – padarīt DVB/mācekļību veiksmīgu</p> <p><i>Šis modelis ir balstīts uz 1. modelī veiktajiem atklājumiem un risinājumiem. Šis modelis piedāvā izmaiņas normatīvajos aktos, un tā mērķis ir tālāk attīstīt 1. modelī aprakstītos risinājumus. Tā īstenošanas ilgums ir viens līdz pieci gadi.</i></p>	<p>3. modelis – DVB/mācekļības nākotnes veidošana</p> <p><i>Šis modelis piedāvā vīziju par DVB/mācekļības nākotni un attīstības ceļu neatkarīgi no normatīvā regulējuma, bet balstoties uz 1. un 2. modelī piedāvātajiem risinājumiem. Šī modeļa ieviešanas ilgums ir paredzēts vairāk nekā pieci gadi.</i></p>
<p>Tematiskā joma (1.) Labāka ieinteresēto pušu iesaistīšanās un tīklu izveide, lai veicinātu, nodrošinātu un radītu apstākļus DVB/ mācekļībai</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vietējo un reģionālo partnerību starp PI skolām un nozaru organizācijām izveide un finansēšana, iesaistot reģionālās darba devēju organizācijas (kampus) un reģionālās pašvaldības • Valsts līmenī atzīta nacionālā partnerība, kas koncentrējas uz DVB/ mācekļības īstenošanu • Pastāvīgas padomes, kas nodarbotos ar DVB jautājumiem, izveide • Šo ieinteresēto un iesaistīto pušu pienākumu un uzdevumu noteikšana (normatīvais regulējums un finansējums) 	<p>Tematiskā joma (1.) Spēcīga ieinteresēto pušu iesaiste, izmantojot nacionālos, reģionālos un vietējos tīklus, lai veicinātu, nodrošinātu un radītu nosacījumus DVB/ mācekļībai</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nacionālās, reģionālās un vietējās PI partnerības ir aktīvas un iesaistās visos PI procesos ar skaidri definētiem pienākumiem un uzdevumiem katrai iesaistītajai pusei (normatīvais regulējums, regulārs finansējums) un attiecīgajai kapacitātei • Nozares ekspertu padomju lomas palielināšana ar labāku administratīvo un finansiālo kapacitāti - to lomu formalizēšana • Vietējo / reģionālo valdību lomas un līdzdalības palielināšanās reģionālajās partnerībās 	<p>Tematiskā joma (1.) Tīkli un sadarbība DVBun PI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nacionālās, reģionālās un vietējās partnerības PI efektīvai darbībai • Partnerību iesaistīšana profesionālās izglītības starpvalstu partnerībās

<ul style="list-style-type: none"> • Ikgadējās DVB ieinteresēto pušu reģionālās sanāksmes: rezultātu, pieredzes un zināšanu apmaiņa, nākotnes plānošana) 		
<p>Tematiskā joma (2.) DVB/mācekļības ieviešana PI sistēmā</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perioda, ko PI audzēkņi pavada uzņēmumos, pagarināšana (ja tie jau nav likumā noteikti vairāk kā 50%) • Vairāk un kvalitatīvākas izpratnes veidošanas kampaņas priekš uzņēmumiem, jo īpaši MVU; uzņēmumiem ir jābūt sagatavotiem uzņemt jauniešus savās komandās • Vairāk un kvalitatīvākas izpratnes veidošanas kampaņas priekš skolām, skolēniem un vecākiem • Uzņēmumu, kas nodrošina DVB/ mācekļa praksi, reģistra pa nozarēm izveidošana un uzturēšana • Platformas, kas informē par DVB un prakses vietām, izveidošana un uzturēšana • Labas DVB prakses noteikšana un apstākļu radīšana tās popularizēšanai un vairošanai • Plāns mainīt profesionālās izglītības programmas uz moduļu programmām • Stimulēt DVB audzēkņu un mācekļu atalgojumu 	<p>Tematiskā joma (2.) DVB/mācekļības integrēšana PI sistēmā</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lielāka PI elastība, ļaujot lielāku individuālu pieeju audzēkņu sagatavošanā • Nodrošināt pāreju no viena DVB līmeņa uz citu līmeni PI sistēmā • Regulēt un stimulēt DVB audzēkņu un mācekļu atalgojumu • PI ieviest modulārās mācību programmas • Palieliniet DVB/ prakses nozarēs, kas vēl nav iesaistījušās • Palielināt DVB augstākajā izglītībā • Veidot PI nākotnes vīziju • Regulāri pētījumi par darba tirgus attīstības vajadzībām un nākotnē nepieciešamām prasmēm, tostarp nozaru un reģionālā līmenī, lai sekmētu PI un DVB attīstību • Prasmju prognozēšanas pētījuma rezultātu izmantošana, veidojot karjeras izglītības politiku • Pētījumi par profesionālās izglītības reformas procesa ietekmes novērtējumu, ieteiktajiem uzlabojumiem / korekcijām, politikas attīstību 	<p>Tematiskā joma (2.) Turpmākā DVB/mācekļības attīstība PI kontekstā</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dažādu iespēju un PI apguves formu līdzaspastāvēšana ar pārejas iespējām PI sistēmā • Piedāvājot augstu individualizācijas līmeni un elastīgumu gan audzēkņiem, gan uzņēmumiem • Uz kompetencēm balstīta mācīšanās • Mācīšanās mācīties(digitālā) • Korektīvo pasākumu īstenošana likumdošanas līmenī un metodiskajā atbalstā PI skolām un uzņēmumiem valsts un reģionālā / vietējā līmenī, pamatojoties uz regulāru progresu uzraudzību un problēmu un grūtību identificēšanu • DVB/ mācekļa prakses piedāvātas visās nozarēs un pakalpojumu sektoros • DVB piedāvāta augstākajā izglītībā • Funkcionējošs mehānisms efektīvai sadarbībai starp PI dalībniekiem valsts un reģionālā / vietējā līmenī DVB pasākumu izstrādē, īstenošanā, uzraudzībā un pilnveidē

<ul style="list-style-type: none">• Izveidot jaunas sadarbības formas starp profesionālās izglītības iestādēm un uzņēmumiem		
---	--	--

<p>Tematiskā joma (3.) Atbalsta pasākumu izveide uzņēmumiem, kas piedāvā DVB/ mācekļību</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veikt analīzi, lai noskaidrotu, kāda palīdzība ir nepieciešama • Vietējo / reģionālo atbalsta pasākumu izveide uzņēmumiem, tostarp kontaktorganizācijas izveide konsultācijām un mentoringam • Materiālu izstrāde uzņēmumiem, kas nodarbojas ar DVB/ mācekļību • Materiālu izstrāde DVB/mācību prakšu audzēkņiem • Atbalsta tīkla valsts līmeņa koordinācija (informācijas materiāli, mācības, platforma, labas prakses apmaiņa ...) 	<p>Tematiskā joma (3.) Atbalsta pasākumu nodrošināšana uzņēmumiem, kas piedāvā DVB/ mācekļību</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uzņēmumiem nepieciešamā atbalsta uzraudzība/monitorings • Vietējo / reģionālo atbalsta pasākumu nodrošināšana uzņēmumiem, atbalsta organizāciju tīkls valsts un reģionālā līmenī • Izveidot platformu uzņēmumu un PI skolu prakšu vadītājiem informācijas, pieredzes un labas prakses apmaiņai • Materiālu nodrošināšana uzņēmumiem par DVB/mācību praksēm • Atbalsta tīkla valsts līmeņa koordinācija (informācijas materiāli, mācības, platforma, labas prakses apmaiņa ...) 	<p>Tematiskā joma (3.) Efektīva atbalsta tīkla izmantošana uzņēmumiem, kas piedāvā DVB/ mācekļību</p> <p style="text-align: center;">:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Efektīvs atbalsta tīkls valsts un reģionālā līmenī, kas piedāvā pievilcīgu informāciju, mūsdienīgas mācības, mentoringa pakalpojumus
---	---	--

<p>Tematiskā joma (4.) Kvalificētu profesionālās izglītības skolotāju un uzņēmumu prakšu vadītāju nodrošināšana kvalitatīvai DVB/ mācekļības organizēšanai un nodrošināšanai</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informācijas un konsultāciju materiālu nodrošināšana PI skolām un audzēkņiem (un viņu vecākiem), kas īsteno DVB • Nodrošināt konsultācijas PI skolām, lai risinātu ar DVB un mācību praksēm saistītus jautājumus • Pilnveidot PI prakšu vadītāju kvalifikāciju • Pārstrukturēt PI prakšu vadītāju pienākumus, pielāgojoties jaunām vajadzībām • Nacionālo/ reģionālo mācību programmu izstrāde uzņēmumu prakšu vadītājiem (paplašināšana / pārskatīšana) • Organizēta un normatīvajos dokumentos regulēta uzņēmumu prakšu vadītāju sagatavošana • Sagatavot organizāciju (piemēram, PI skolu vai kameru), kurai ir kompetence un spēja mācīt uzņēmuma prakšu vadītājus 	<p>Tematiskā joma (4.) Regulāri nodrošināt atbalstu visām iesaistītajām pusēm plānojot, organizējot un īstenojot DVB/ mācekļību</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veikt detalizētu analīzi un izstrādāt rekomendācijas, lai aktualizētu izglītības programmas un standartus saskaņā ar pētījumu rezultātiem • Izveidot un uzturēt portālu, kurā būtu informācija par DVB, labas prakses piemēri, atbalsta materiāli • Regulāri atjaunot materiālus par DVB/mācību praksēm uzņēmumiem • Regulāri atjaunot materiālus par DVB/mācību praksēm PI audzēkņiem • Izveidot sistēmu profesionālās izglītības skolu un uzņēmumu prakšu vadītāju kvalifikācijas pastāvīgai pilnveidei (sākotnējā un tālākizglītība) • PI iestādes vajadzību uzraudzība attiecībā uz efektīvu DVB integrāciju un prakšu programmām 	<p>Tematiskā joma (4.) Saglabāt efektīvu un mūsdienīgu atbalstu visām iesaistītajām pusēm plānojot, organizējot un īstenojot DVB/ mācekļību</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regulāri pētījumi starp PI skolām un uzņēmumiem, kuru mērķis ir identificēt atbalsta jomas, kurām nepieciešams uzlabojums • Funkcionējošas metodiskā atbalsta sistēmas nodrošināšana nacionālajā līmenī - regulāra materiālu atjaunošana PI iestādēm, audzēkņiem un uzņēmumiem, jaunu materiālu sagatavošana saistībā ar jaunu normatīvo aktu ieviešanu, lai risinātu identificētās problēmas un grūtības, utt.
--	---	---

<p>Tematiskā joma (5.) Uzlabot profesionālās izglītības un mācību sistēmas reaģēšanu uz darba tirgus vajadzībām</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izveidot nosacījumus regulārām vidēja un ilgtermiņa darba tirgus vajadzību prognozēm, ņemot vērā profesionālās izglītības absolventu kvalifikāciju un zināšanas, prasmes un kompetences (gada pārskatu veidošana par īstermiņa prognozēm - zināšanām, prasmēm un kompetencēm, kas vajadzīgas darba devējiem, vidēja un ilgtermiņa prasmju prognozēšana, pārmaiņas darba tirgū un citi izaicinājumi), ieskaitot reģionālo ekonomiku un reģionālās attīstības plānus • Regulēta uzņemšana profesionālās izglītības iestādēs, pamatojoties uz nepieciešamajām kvalifikācijām un darba tirgus prognozēm reģionā • Mācību programmas un laika grafika noteikšana DVB/ mācību praksei, 	<p>Tematiskā joma (5.) Profesionālās izglītības sistēmas atbilstības uzturēšana darba tirgus vajadzībām</p> <ul style="list-style-type: none"> • Īstenot regulāras vidēja un ilgtermiņa darba tirgus vajadzību prognozes, ņemot vērā profesionālās izglītības absolventu kvalifikāciju un zināšanas, prasmes un kompetences (gada pārskatu veidošana par īstermiņa prognozēm - zināšanām, prasmēm un kompetencēm, kas vajadzīgas darba devējiem, vidēja un ilgtermiņa prasmju prognozēšana, pārmaiņas darba tirgū un citi izaicinājumi), ieskaitot reģionālo ekonomiku un reģionālās attīstības plānus • Izveidot nozaru partnerības prasmju un darba tirgus vajadzību prognozēšanai, piedāvājot nozares, nacionālo/reģionu redzējumu 	<p>Tematiskā joma (5.) PI un darba tirgus vajadzības</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atbilstoši nākotnes tendencēm / reģionālās attīstības plāniem • Funkcionējošs mehānisms, kas nodrošina darba tirgus vajadzību saskaņošanu (reģionālo) ar PI skolu uzņemšanas plāniem un uz mācīšanās rezultātiem balstītu kvalifikācijas iegūšanu dažādās profesijās

<p>prasmēm un kompetenču profilam, kas jāapgūst PI audzēkņiem, aktīvāk iesaistot darba devējus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sagatavot DVB mācīšanās rezultātus, balstoties uz prasmju vajadzību prognozēm • Uzlabot saskaņošanas procesu starp PI audzēkņiem un uzņēmumiem, lai abām pusēm būtu piedāvājums izvēlēties 	<ul style="list-style-type: none"> • Regulāra uzraudzība uzņemšanai PI mācību iestādēs, pamatojoties uz kvalifikāciju prognozēm, tostarp reģionālā līmenī • Nodrošināt aktīvu darba devēju līdzdalību mācību programmu izstrādē un DVB / mācību prakses laika plānošanā, prasmju un kompetenču, kas jāapgūst profesionālās izglītības audzēkņiem, definēšanā • Regulāra DVB mācīšanās rezultātu pārskatīšana, balstoties uz prasmju vajadzību prognozēm • Radīt instrumentus un ieviest pasākumus, lai nodrošinātu efektīvu saskaņošanas procesu starp PI audzēkņiem un uzņēmumiem 	
<p>Tematiskā joma (6.) DVB/mācekļības integrēšana karjeras izglītībā un karjeras izglītības uzlabošana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Profesionālās izglītības veicināšana, regulāri organizējot profesionālās izglītības izstādes reģionālā / nacionālā līmenī, ēnu dienas, skolēnu vizītes uz uzņēmumiem, lai labāk iepazītu profesijas, prasmju konkursus, ... pasākumus vecākiem 	<p>Tematiskā joma (6.) Efektīvas karjeras izglītības sistēmas uzturēšana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intensīvi profesionālās izglītības veicināšanas pasākumi skolēniem un vecākiem, izmantojot efektīvus un mērķtiecīgus veidus • Spēcīga uzņēmumu (to pārstāvēto organizāciju) iesaistīšanās karjeras izglītības atbalsta nodrošināšanā 	<p>Tematiskā joma (6.) Efektīvas karjeras izglītības sistēmas uzturēšana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atbilstoši uzņēmumu vajadzībām un prasmju prognozēm (reģiona ekonomiskai attīstībai) • Dažādu iespēju nodrošināšana saistībā ar informāciju, konsultēšanu un iesaistīšanos praktiskajās darbībās, kas veicina skolēnu (un viņu vecāku) informētu

<ul style="list-style-type: none"> • Materiālu izveide un kampaņas, lai popularizētu DVB/ mācekļu profesijas • Uzņēmumu (to pārstāvēto organizāciju) obligāta iesaistīšana karjeras izglītības nodrošināšanā • Labāks atbalsts profesionālās izglītības audzēkņiem karjeras plānošanā • Reģionāli orientēta karjeras izglītība - sniedzot informāciju par reģionālo ekonomikas struktūru un darba tirgus vajadzībām, tostarp reģionālās attīstības plāniem • Uzlabojot karjeras konsultantu izglītošanu par DVB/ mācekļības iespējām, iekļaujot praktiskās pieredzes iegūšanas iespējas • Agra karjeras izglītības ieviešana (pirms pusaudža vecuma) • Veicināt diskusiju par PI/ mācekļības nākotni sabiedrībā 	<ul style="list-style-type: none"> • Augsts atbalsts profesionālās izglītības audzēkņiem karjeras plānošanā • Karjeras izglītība ir iekļauta sākumskolu programmās jau no agrīna vecuma 	<p>izvēli par profesiju un tās atbilstību viņu interesēm, spējām un plāniem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atbalsts PI audzēkņiem pārejā no PI izvēlēta ceļa uz citu • Atbalsts profesionālās izglītības absolventiem pārejā no skolas uz darba tirgu / augstāko izglītību • Regulāri piedāvāt skolotājiem iespēju iegūt reālu darba dzīves pieredzi, lai viņi varētu to pārnest uz mācību procesu skolās • Visas skolas (pamatskolas un profesionālās izglītības iestādes) ir nodrošinātas ar karjeras izglītības orientācijas speciālistu, kas piedāvā konsultācijas, informāciju un praktiskās pieredzes iespējas skolēniem un skolotājiem
--	---	--

<p>Tematiskā joma (7.) Uzlabot praktisko mācību/ DVB vērtēšanu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saprotamu vērtēšanas kritēriju ieviešana, pamatojoties uz teorētiskajām un praktiskajām zināšanām un kompetencēm • Prakšu vadītāju no skolām un uzņēmumiem pienākumu noteikšana novērtēšanas procesā - pašreizējā / starpposma un noslēguma • Nodrošināt, ka mācību sasniegumu mērķi tiek aktualizēti saskaņā ar pašreizējā attīstību 	<p>Tematiskā joma (7.) Turpmāka kvalitātes vērtēšanas uzlabošana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eiropas kvalitātes DVB rādītāju definēšana • Metodoloģijas izstrāde to ieviešanai praksē • Audzēkņu prasmju portfeļa ieviešana, kas atspoguļo individuālo progresu noteikto mācību rezultātu sasniegšanā 	<p>Tematiskā joma (7.):Turpmāka kvalitātes vērtēšanas uzlabošana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uz audzēkņiem centrēts vērtējums • Izveidots kvalitātes nodrošināšanas mehānisms, kas aptver visas kvalitātes cikla fāzes, tai skaitā arī skolas vidē balstītas un DVB - no plānošanas līdz korekcijas pasākumu ieviešanai PI sistēmā un pakalpojumu sniedzēju līmenī (profesionālās izglītības skolas un uzņēmumi, kas nodrošina DVB)
---	--	---

3. Kopsavilkums

Daudz kas ir noticis DVB kopš NewWBL projekta sagatavošanas 2015. gada sākumā līdz noslēguma konferencei 2018. gada martā.

Pēc pilotprojekta īstenošanas 2013.-2015. gadā Latvijā ir pieņemta likumdošana par DVB un sāka tās ieviešana, taču tajā iesaistīto audzēkņu skaits vēl arvien ir zems. Izvirzītais mērķis paredz, ka līdz 2020. gadam 50% no profesionālās izglītības audzēkņiem būs iesaistīti DVB. Profesionālās izglītības skolām un uzņēmumiem, jo īpaši MVU, ir grūti īstenot DVB saskaņā ar likumdošanas prasībām.

Slovēnija 2017. gadā pieņēma jaunu likumu par praktiskajām mācībām/mācekļību un sāka nelielu pilotprojektu 2017./2018. mācību gadā, īstenojot mācekļa praksi tikai četrās profesijās un piecās profesionālās izglītības skolās. Neraugoties uz Slovēnijā pieejamo nelielo atbalstu, uzņēmumu ieinteresētība piedāvāt praktiskās mācības ir ļoti liela, taču liels izaicinājums ir iekļaut informāciju par mācekļa praksi karjeras izglītībā un piesaistīt jauniešus jaunajai profesionālās izglītības ieguves formai.

Bulgārijā valsts līmenī tika izstrādāta stratēģija un plāni, lai ieviestu DVB/ mācekļa praksi, taču reģionālā līmenī īstenošana ir lēna un atpaliek no gaidītā. Galvenās grūtības ir veidot nepieciešamās partnerības.

Pēc likumdošanas ieviešanas politikas veidotājiem un visām citām iesaistītajām pusēm DVB/ mācekļībā ir jāveic nākamie soļi: jārada apstākļi ilgtspējīgai partnerībai, lai īstenotu DVB/ mācekļību valsts un reģionālā līmenī, un izveidotu spēcīgu atbalsta tīklu uzņēmumiem un profesionālās izglītības skolām, kas īsteno DVB/ mācekļību. Ir skaidrs, ka efektīva DVB/ mācekļības ieviešana ir atkarīga no tā, kā valstis veiksmīgi iekļauj privāto sektoru profesionālās izglītības partnerībā.

DVB/ mācekļības integrācija pašreizējās profesionālās izglītības sistēmās nebūs iespējama, nemainot pašas sistēmas. Šīs izmaiņas pašreizējā sistēmā attiecas uz profesionālās izglītības skolu finansēšanu un profesionālās izglītības skolotāju profilu.

Mūsu valstīs turpinās pastāvēt skolās balstīta profesionālā izglītība, taču tai nevajadzētu sacensties ar DVB, bet būtu jāmeklē elastīgi risinājumi, ņemot vērā reģionu, nozaru un indivīdu vajadzības.

Šajā publikācijā piedāvātie modeļi un politikas rekomendācijas DVB/mācekļības integrēšanai profesionālajās izglītības sistēmās parāda, kā šo procesu padarīt veiksmīgu. Modeļi, ir labs veids šādai integrācijai, jo procesa virzība vienā tematiskajā jomā valstīs ir atšķirīga - vienā valstī tā notiek ātrāk, bet citā lēnāk.

Modeļu izstrādē lielu atbalstu sniedza projekta partneri no Somijas (WinNova) un Vācijas (BIBB) - valstīm ar labi funkcionējošām profesionālās izglītības sistēmām. Somija šobrīd reformē arī savu profesionālās izglītības sistēmu, lai piedāvātu audzēkņiem individuālu pieeju. DVB/ mācekļības ieviešana ir iespēja padarīt mūsu valstu izglītības sistēmas pievilcīgākas un reaģēt spējīgākas uz audzēkņu individuālajām vajadzībām, ņemot vērā darba tirgus attīstību un tai nepieciešamās prasmes.

2017. gada oktobrī Eiropas Komisija publicēja dokumentu "Augsta līmeņa prakses un darba vidē balstīta mācīšanās: 20 pamatprincipi ". 20 pamatprincipi sniedz ieteikumus un iesaka iespējamus risinājumus, kas iegūti no visas Eiropas pieredzes par to, kā attīstīt DVB un mācekļības sistēmas.

Mūsu projektu modeļi un politikas ieteikumi pilnībā sasaucas ar šiem principiem, aptverot visas četras identificētās problēmas.

Partneri

Slovēnijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (GZS)

Mājaslapa: <http://www.gzs.si/>

Slovēnijas Profesionālās izglītības institūts (CPI)

Mājaslapa: <http://www.cpi.si/>

SIA Rietumkrasta izglītība WinNova

Mājaslapa: <http://www.winnova.fi/>

Valsts Izglītības satura centrs (VISC)

Mājaslapa: <http://www.visc.gov.lv/>

Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK)

Mājaslapa: <http://www.lddk.lv/>

ITPIO - Personāla mācību centrs

Dobričas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (CCID)

Mājaslapa: <http://www.cci.dobrich.net/>

Vācijas Profesionālās izglītības un apmācības federālais institūts (BIBB)

Mājaslapa: <https://www.bibb.de/>

Blagoevgradas reģiona Izglītības inspekcija

Mājaslapa: <http://www.rio-blg.com/>